DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

9. juni 2011 *

I sag C-87/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunale ordinario di Vicenza (Italien) ved afgørelse af 30. januar 2010, indgået til Domstolen den 15. februar 2010, i sagen:

**Electrosteel Europe SA**

mod

**Edil Centro SpA,**

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne D. Šváby, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (refererende dommer) og T. von Danwitz,

* Processprog: italiensk.

generaladvokat: J. Kokott
justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Edil Centro SpA ved avvocatessa R. Campese,

— Europa-Kommissionen ved N. Bambara og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. marts 2011,

afsagt følgende

## Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 1), litra b), første led, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1, herefter »forordningen«).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem Electrosteel Europe SA (herefter »Electrosteel«), der er etableret i Arles (Frankrig), og Edil Centro SpA (herefter »Edil Centro«), der er etableret i Piovene Rocchette (Italien), vedrørende opfyldelsen af en aftale om salg af varer.

**Retsforskrifter**

3 Forordningens artikel 2, stk. 1, som er indeholdt i kapitel II, afdeling 1, der har overskriften »Almindelige bestemmelser«, har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

4 Forordningens artikel 3, stk. 1, som er indeholdt i samme afdeling 1, bestemmer:

»Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7.«

5 Forordningens artikel 5, som er indeholdt i kapitel II, afdeling 2, der har overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer følgende:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

1) a) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes

b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:

— ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

— ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

c) er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse

[…]«

6 Forordningens artikel 23, stk. 1, som er indeholdt i kapitel II, afdeling 7, der har overskriften »Aftaler om værneting«, har følgende ordlyd:

»Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst en af dem har bopæl på en medlemsstats område, har aftalt, at en ret eller retterne i en medlemsstat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er denne ret eller retterne i den pågældende medlemsstat kompetente. Medmindre parterne har aftalt andet, er denne ret eller disse retter enekompetente. En sådan aftale om retternes kompetence skal være indgået:

a) skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, eller

b) i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold, eller

c) inden for international handel, i den form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til, og som inden for sådan handel er almindeligt kendt og regelmæssigt fulgt af parter i kontrakter af samme type inden for den pågældende handelsbranche.«

7 Forordningens artikel 60, stk. 1, som er indeholdt i kapitel V, der har overskriften »Almindelige bestemmelser«, bestemmer:

»Selskaber og andre juridiske personer har ved anvendelsen af denne forordning bopæl det sted, hvor de har:

a) deres vedtægtsmæssige hjemsted, eller

b) deres hovedkontor, eller

c) deres hovedvirksomhed.«

**Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål**

8 Det fremgår af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at Edil Centro i egenskab af sælger og Electrosteel i egenskab af køber har indgået en aftale om salg af varer. Efter en tvist vedrørende denne aftales opfyldelse anlagde sælgeren sag ved Tribunale ordinario di Vicenza med påstand om, at køberen pålægges at betale sælgeren 36 588,26 EUR for de erhvervede varer.

9 Køberen rejste heroverfor indsigelse og gjorde indledningsvis gældende, at den italienske ret, for hvilken sagen var indbragt, ikke var kompetent i henhold til forordningens bestemmelser. Til støtte for denne indsigelse anførte køberen, at dens hjemsted er etableret i Frankrig, og at den dermed skulle have været sagsøgt for en ret i denne medlemsstat.

10 Edil Centro gjorde derimod gældende, at aftalen, som blev indgået ved sælgerens hjemsted i Italien, indeholder klausulen »Resa: Franco ns. [nostra] sede« (»Levering: ab vores hjemsted«) vedrørende varernes leveringssted, og at de italienske domstole følgelig har kompetence til at afgøre tvisten.

11 Edil Centro henviste til de begreber, der er udarbejdet af Det Internationale Handelskammer, hvis hjemsted er i Paris, de såkaldte »Incoterms« (»international commercial terms«), i den version, der blev offentliggjort i 2000 (herefter »Incoterms«) på

engelsk, som er Det Internationale Handelskammers officielle sprog, og gjorde gældende, at klausulen »Resa: Franco nostra sede« svarer til punkt A4 og B4 i incotermen »EXW« (herefter »Ex Works«), som bestemmer varernes leveringssted.

12 Disse punkter i incotermen »Ex Works« har følgende ordlyd:

»A4 Delivery

The seller must place the goods at the disposal of the buyer at the named place of delivery, not loaded on any collecting vehicle, on the date or within the period agreed or, if no such time is agreed, at the usual time for delivery of such goods. If no specific point has been agreed within the named place, and if there are several points available, the seller may select the point at the place of delivery which best suits his purpose.

B4 Taking delivery

The buyer must take delivery of the goods when they have been delivered in accordance with A4 […]«

13 Det fremgår af sagen, at varerne, som udgør genstanden for den omtvistede kontrakt, blev leveret til køberen af en transportør, som modtog varerne ved sælgerens hjemsted i Italien og leverede dem ved køberens hjemsted i Frankrig.

14 Den forelæggende ret har anført, at såvel begrebet »leveringssted« som »opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen« i forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led, har givet anledning til forskellige fortolkninger i Italien ved både førsteinstansretterne og Corte suprema di Cassazione.

15 Under disse omstændigheder har Tribunale ordinario di Vicenza besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal [forordningens] artikel 5, nr. 1, litra b), […] — og dermed fællesskabsretten — som bestemmer, at opfyldelsesstedet ved salg af varer er det sted, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret, fortolkes således, at leveringsstedet, som er relevant med henblik på at fastlægge, hvilken ret der har kompetence, er det endelige bestemmelsessted for de i kontrakten omhandlede varer, eller det sted, hvor sælgeren opfylder sin leveringsforpligtelse i henhold til de materielle bestemmelser, der finder anvendelse i det konkrete tilfælde, eller kan der tænkes en anden fortolkning af den nævnte retsregel?«

**Om det præjudicielle spørgsmål**

16 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen den 25. februar 2010 — efter den forelæggende ret havde forelagt nærværende anmodning om præjudiciel afgørelse — afsagde dom i sagen Car Trim (sag C-381/08, Sml. I, s. 8533), hvori Domstolen i domskonklusionens punkt 2 fastslog, at forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led, skal fortolkes således, at stedet, hvor varerne er blevet eller skulle have været leveret i henhold til aftalen i forbindelse med forsendelseskøb, skal fastlægges på grundlag af kontraktbestemmelserne. Domstolen tilføjede hertil, at hvis

det ikke er muligt at fastlægge leveringsstedet på dette grundlag uden at henholde sig til den materielle ret, som finder anvendelse på kontrakten, er dette sted det sted, hvor varerne fysisk overdrages til køberen, hvorved han får eller skulle have fået den faktiske råderet over disse varer på salgstransaktionens endelige bestemmelsessted.

17 Den fortolkning, som Domstolen foretog af nævnte bestemmelse i Car Trim-dommen, kan overføres på hovedsagen og besvarer næsten til fulde det af Tribunale ordinario di Vicenza forelagte spørgsmål.

18 Et spørgsmål, som imidlertid mangler at blive klarlagt, er, hvorledes begrebet »i henhold til aftalen« i forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led, skal fortolkes, og navnlig i hvilken udstrækning det er muligt at tage hensyn til de begreber og klausuler i kontrakten, som ikke indeholder en direkte og udtrykkelig angivelse af et leveringssted, der ville kunne fastlægge, hvilken ret der er kompetent til at påkende tvister mellem parterne.

19 I denne henseende bemærkes, at i henhold til forordningens artikel 23 kan en aftale om værneting ikke blot indgås skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, men ligeledes i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold, eller, inden for international handel, i en form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til, og som inden for sådan handel er almindelig kendt og regelmæssigt fulgt af parter i aftaler af samme type inden for den pågældende handelsbranche.

20 Der er ingen grund til at antage, at EU-lovgiver har villet udelukke, at sådanne handelssædvaner tages i betragtning ved fortolkningen af forordningens andre bestemmelser, og herunder ved fastlæggelsen af den kompetente ret i henhold til forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led.

21 Sædvaner spiller en vigtig rolle for den ikke-statslige regulering inden for international handel, navnlig hvis de er samlet, præciseret og offentliggjort af anerkendte professionelle organisationer og i vid udstrækning følges i praksis af de erhvervsdrivende. De letter sidstnævntes opgaver i forbindelse med affattelsen af kontrakter, idet de ved anvendelsen af korte og enkle begreber kan regulere en stor del af deres handelsmæssige forbindelser. Incoterms, der er udarbejdet af Det Internationale Handelskammer og som definerer og kodificerer indholdet af visse begreber og klausuler, der i almindelighed anvendes i international handel, anerkendes og anvendes i særligt høj grad i praksis.

22 Ved undersøgelsen af en kontrakt med henblik på at fastlægge leveringsstedet i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led, må den nationale ret således tage hensyn til alle denne kontrakts relevante begreber og klausuler, herunder i givet fald de begreber og klausuler, der i almindelighed er anerkendt og fastsat ved sædvane i international handel, såsom Incoterms, for så vidt som leveringsstedet ved hjælp af disse klart kan udledes.

23 Såfremt den omhandlede kontrakt indeholder sådanne begreber eller klausuler, kan det vise sig nødvendigt at undersøge, om disse er bestemmelser, der udelukkende fastsætter betingelser vedrørende fordelingen af risikoen i forbindelse med transport af varerne eller fordelingen af omkostningerne mellem de kontraherende parter, eller om de ligeledes fastlægger varernes leveringssted. Hvad angår incotermen »Ex Works«, som er påberåbt under hovedsagen, bemærkes — således som generaladvokaten har anført i punkt 40 i forslaget til afgørelse — at denne klausul ikke blot

indeholder bestemmelserne i punkt A5 og B5, der har overskriften »Transfer of risks« og vedrører risikoens overgang, og punkt A6 og B6, der har overskriften »Division of costs« og vedrører fordelingen af omkostningerne, men ligeledes særskilt indeholder bestemmelserne i punkt A4 og B4, der henholdsvis har overskrifterne »Delivery« og »Taking delivery«, som henviser til samme sted og dermed gør det muligt at bestemme varernes leveringssted.

24 Når de i kontrakten omhandlede varer blot sendes i transit gennem en medlemsstat, som er et tredjeland i forhold til både parternes hjemsteder og varernes afgangs- eller bestemmelsessted, skal det derimod navnlig undersøges, om det i kontrakten nævnte sted, der er beliggende i en sådan medlemsstat, kun tjener til fordelingen af omkostningerne og risikoen forbundet med transporten af varerne, eller om det ligeledes udgør varernes leveringssted.

25 Det tilkommer den forelæggende ret at bedømme, om klausulen »Resa: Franco ns. [nostra] sede«, som er indeholdt i den i hovedsagen omhandlede kontrakt, svarer til punkt A4 og B4 i incotermen »Ex Works«, eller til en anden klausul eller sædvane, der sædvanligvis anvendes i international handel, og som er egnet til klart at fastlægge varernes leveringssted i henhold til kontrakten, uden at det er nødvendigt at inddrage den materielle ret, der finder anvendelse på denne kontrakt.

26 Henset til de ovenfor anførte betragtninger, skal det forelagte spørgsmål herefter besvares med, at forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led, skal fortolkes således, at stedet, hvor varerne er blevet eller skulle have været leveret i henhold til aftalen i forbindelse med forsendelseskøb, skal fastlægges på grundlag af kontraktbestemmelserne. Med henblik på at bedømme, om leveringsstedet er bestemt »i henhold til aftalen«, må den nationale ret, for hvilken sagen er indbragt, tage hensyn til alle denne aftales relevante begreber og klausuler, som gør det muligt klart at bestemme leveringsstedet, herunder de begreber og klausuler, der i almindelighed er anerkendt og fastsat ved sædvane i international handel, såsom Incoterms, der er udarbejdet af Det Internationale Handelskammer, i den version, der blev offentliggjort i 2000. Hvis

det ikke er muligt at fastlægge leveringsstedet på dette grundlag uden at henholde sig til den materielle ret, som finder anvendelse på kontrakten, er dette sted det sted, hvor varerne fysisk overdrages til køberen, hvorved han får eller skulle have fået den faktiske råderet over disse varer på salgstransaktionens endelige bestemmelsessted.

**Sagens omkostninger**

27 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

**Artikel 5, nr. 1), litra b), første led, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at stedet, hvor varerne er blevet eller skulle have været leveret i henhold til aftalen i forbindelse med forsendelseskøb, skal fastlægges på grundlag af kontraktbestemmelserne.**

**Med henblik på at bedømme, om leveringsstedet er bestemt »i henhold til aftalen«, må den nationale ret, for hvilken sagen er indbragt, tage hensyn til alle denne aftales relevante begreber og klausuler, som gør det muligt klart at bestemme leveringsstedet, herunder de begreber og klausuler, der i almindelighed er anerkendt og fastsat ved sædvane i international handel, såsom Incoterms**

**(»international commercial terms«), der er udarbejdet af Det Internationale Handelskammer, i den version, der blev offentliggjort i 2000.**

**Hvis det ikke er muligt at fastlægge leveringsstedet på dette grundlag uden at henholde sig til den materielle ret, som finder anvendelse på kontrakten, er dette sted det sted, hvor varerne fysisk overdrages til køberen, hvorved han får eller skulle have fået den faktiske råderet over disse varer på salgstransaktionens endelige bestemmelsessted.**

Underskrifter